

Kurkijokelainen

Kurkijokelaisen, hiitolalaisen ja karjalalaisen hengen vaali ja ajankohtaisten kysymysten selvittäjä

Nro 18 • Perjantaina 7. toukokuuta 2004

55. VUOSIKERTA

Irtonumerohinta 1 €

**LAATUA
EDULLISUUTTA
AMMATTILAISELTA**

- Kellohuoltopalvelu
- Käsikaiverrukset
- Konekaiverrukset
- Korukorjaus/
kivi-istutustyöt
- Sormuksien
valmistus
- Ja nyt myös
lasikaiverrus

KAIKKI PAIKAN PÄLTÄ

KELLOLIIKE
Juhani Lankinen Ky
Kauppalankatu 2, Loimaa
Puh. (02) 763 2760
(Kaupungintaloa vastapäätä)

Tutuja vieraita

Kuva Rämäs-
sen ukon hau-
tajaisista 1936.
Oikealta
Anna-Maria
Rämänen,
Anna Jälkö-
nylissä Leena.
Edessä oik.
Valde ja Juho
Rämänen,
tummassa pu-
vussa Riitta
sekä hauto-
jaisvieraita ja
tarjoilijoita ky-
lästä.

RÄIHÄVAARAN TYTÖN TIE KURKIJOELOTA LIETOON

Tapahtui keväisillä kar-
jalanpiirakkatalkoilla: Riit-
ta kertoi muisteloitaan ja
tytär Marja kirjoitti muis-
tiin.

Tutuksi tullaan, jos ei vielä tunneta

Olen Riitta Savolainen
os. Rämänen. Synnyin
1930 Räihävaarassa Juho ja
Anna-Maria Rämäs per-
heeseen. Sisaruksiani ovat
vuotta vanhempi veli Valde,
viisi vuotta nuorempi sisko
Leena ja talvisodan kyn-
nyksellä syntynyt veli Lau-
ri. Perheeseen kuului vii-
deskin lapsi, pieni poika,
joka kuoli jo ennen sotia ja
on haudattu sinne Kurkijoen
multtiin.

Muutin Lietoon, kun avi-
oiduin Eino Savolaisen
kanssa, joka oli Kurkijoen
Sillankorvalta kotoisin. Vil-
jelimme maata ja hoidimme
kotieläimiä silloin, kun pie-
net perheviljelmät vielä toi-
vat leivän perheelle. Lapsia
syntyi tasaisin väliajoin,
kaksi tyttöä ja neljä poikaa.
Luovuimme tilanpidosta
1986 ja kaksi poikaamme
jatkoivat maanviljelyä. Kul-
jimme yhteistä taivalta Ei-
non kanssa yli neljäkym-
mentä vuotta. Loppukesäl-
lä tulee kymmenen vuotta
hän kuolemastaan.

Yksin ei tarvitse nytkään
olla, sillä asun yhä kotitalal-
la poikani Kalevin talou-
dessa. Muutkin lapset per-
heeseen asuvat lähistöllä ja
käyvät usein tervehtimässä.
Lastenlapsia on viisi. Vi-
meksi koko porukka on ol-
lut koossa toiseksi vanhim-
man pojan 50-vuotisjuhli-
ssa, jolloin otettiin perhepot-
retti.

Tämän päivän askareet
alkavat olla jo vähissä.
Neulon talvisin sukkia lap-
sille ja lastenlapsille. Nyt
on myös aikaa lukea kirjo-

ja, mitä ei nuorempana
maatalon emäntänä ollut.
Olen lukenut Laila Hieta-
miehen ja Eeva Kilven kir-
joja, jotka kertovat rakkaas-
ta Karjalasta.

Mitäpä muuta itselleen
vanhoilla päivillään toivoi-
si kuin terveyttä, kun nuo-
ruutta ei takaisin saa. Van-
han sokean mummoni sa-
nonta pitää vieläkin paik-
kansa: "Vaiva vanhaks tul-
les ja vaiva vanhana elläis".

Vanhuus on myös muis-
telemisen aikaa. Muisti to-
sin alkaa pikkujalkaa patkia,
mutta jotain muistoja sen-
tään saatiin paperille.

Luottamustoimet

Kun omat lapset olivat
pieniä, toimin Päivästön
kylän pyhäkoulunopettaja-

na. Perheet olivat ennen
suuria, joten muutaman
perheen lapsista sai poru-
kan kokoon pyhäpäivinä.

Tyttären huomiona mai-
nittakoon tärkeä luottamus-
toimi, nimittäin lastenlasten
kaitseminen tarvittaessa.
Lähestyvän äitienpäivän
kynnyksellä siitä Riitta-äi-
dille ja mummulle kunnia-
maininta annettakoon.

Kun lapsenvahtia tarvit-
tiin, mummo saapui apuun
aika pienellä varoitussajalla.
Etenkin nuorimman pojan-
viikarin, Matiaksen kanssa
sai olla tarkkana, kun hä-
nellä oli vaikeat ruoka-ai-
neallergiat. Sopimattomista
ruoista tuli kutinaa ja ihotu-
maa. Riitta-mummo lei-
poi hänelle maidottomat ja
gluteinittomat karjalanpii-

rakat, kun tavalliset eivät
hänelle sopineet. Kyllä sii-
henkin resepti keksittiin:
tattarista tehtiin kuori ja sii-
hen öljyllä maustettu vesi-
riisipuuro päälle. Hyvin
maistui ja poika osasi pyy-
tää "piiakkaa", vaikkei
monta muuta sanaa vielä
osannutkaan. Nyt koulupoi-
kana Matias saa syödä jo
ihan oikeita rukiisia piira-
koita ja ensimmäiset omat
prototyypitkin on jo leivot-
tu mummon opissa.

Muistikuvia evakkomatkalta

Matkasimme ensimmäi-
sellä evakkomatalla här-
kävaunussa Haapamäelle,
äiti, neljä lasta, joista nuo-
rin oli yhdeksän kuukautta
sekä sokea mummo. Olin

Kotitalo Räihävaarassa 1944. Oikealta Valde ja Juho Rämänen, Toivo Jälkö, Helvi ja Väinö Paksujalka Hiitolasta.

Sisäsivuilla TÄNÄÄN

Runoja äidille sivulla 3
Tytön tie jatkuu sivulla 4
Hämäläisen suku koolla sivulla 5
Rajamaamaisemat tutkitaan s. 6
Hiitolaiset ry 50 vuotta sivulla 7

Tervetuloa kahville
TÄNÄÄN klo 10-14. Elisenvaaran Martat,
Alli ja Hannele, kahvittavat tänään!

silloin 9-vuotias. Lapsen
miehen jäi erityisesti se,
että eväät olivat menneet
piloille matkan aikana. Isä
tuli hevosten ja tavaroiden
kanssa junalla myöhem-
min. Pirtin pöytä oli kuor-
massa nurinpäin ja pöydän
jalkojen väliin oli sidottu irt-
totavaroita. Lehmät oli kul-
jetettu rajalle asti, mutta nii-
tä emme saaneet perille
asti, vaan ne lahdatiin Pa-
rikkalassa.

Haapamäellä kävin kou-
luakin ja ystävystyin pai-
kallisen tytön kanssa. Ruo-
kaa ei tainnut liiemmin olla.
Siksi varmaan ruokaan liit-
tyvät muistot ovat jääneet
erityisesti mieleen. Maito-
kin oli ostossa ja muistan,
että paistamiseen saimme
vaaleaa sota-avustusrasvaa.
Äiti lähetti minut marja-
metsään maitohinkkien
kanssa. Naapurin työstä
sain marjakaverin, mutta
emme montaa marjaa met-
sästä löytäneet. Tyhjin kä-
sin ei evakkotytön kuiten-
kaan tarvinnut kotiin pala-
ta, sillä tytön äiti täytti kan-
nut maidolla. Kiitollisuu-
della äiti sen vastaanotti.

Haapamäeltä muutimme
sitten Yläneelle ja korttee-
ripaikaksi osoitettiin Huvi-

tus, joka silloin toimi alko-
holistiparantolana. Siitä lä-
heltä saimme tontin uudek-
si kotipaikaksi. Siihen met-
sän keskelle rakennettiin
sauna ja talon perustus va-
lettiin.

Syksyllä -41 pääsimme
takaisin kotiin Kurkijoele.
Kotitalosta oli vain hirsio-
sot jäljellä, sillä pintalau-
dat, ikkunat ja ovet oli pu-
rettu ja viety muualle. Kat-
tokin oli melkein kokonaan
pois ja vain pieni kolkka oli
sillä kohdalla, missä oli ol-
lut ennen pöydän paikka.
Saimme asua kolme vuotta
kotona ja sinä aikana kor-
jattiin rakennuksia, tehtiin
heinätöitä ja viljeltiin maa-
ta. Vanhassa kuvassa, joka
on otettu juhannuksena -44,
on kotitalo siinä kunnossa,
kun sen sinne Karjalaan jä-
timme.

Pohjanmaalle evakkoon

Syksyllä 1944 lähdimme
kotoa viimeisen kerran.
Olin silloin 14-vuotias. Oli
ollut suotuisa vuosi ja lan-
nut olivat kasvaneet pellolla
kesän aikana hyvin. Muis-
tan, kun listin lanttuja ja
kannoimme äidin kanssa
säkillisen keskelle pihaa.
Evakossa olisi sitten aika
tehdä lanttukukkoja. Siihen
pihalle jäi lanttusäkki, ei
mahtunut mukaan kuor-
maan. Huonekalut oli mer-
kattu evakkomatkaa varten
mustin numeroin. Rämäs
numero oli 11260 ja mer-
kintä näkyy vieläkin pöy-
dän alapinnalla. Hyvin on
Karjalasta tuotu pirtin pöy-
tä käytössä säilynyt, vaikka
on useita matkoja tehnyt
vuosikymmenten saatossa.
Tänä päivänä se on minulla
peräkammarin pöytänä.

Perhekin ripoteltiin
evakkotaipaleella osiin.
Mummo, pikkuveli Lauri
sekä minä olimme ensin
evakossa Lahdessa isän
veljen Mikko Rämäs per-
heen luona, jotka olivat jo
ennen sotia muuttaneet

JATKUU SIVULLA 4

7.5.2004

Onnea äidille!

Kevät on kauneimmillaan, kun juhlimme kaikkia äitejä ja isoäitejä.

Joskus kuulee arvostelua, että miksi pitää olla erityinen merkkipäivänsä äideillekin – äitiähän pitäisi muistaa joka päivä. Ettei se auta jos kerran vuodessa muistaa, vaikka kuinkakin ruusujuon kera.

Ei, eihän se toki autakaan. Eikä merkkipäivä ole sitä varten, että vain silloin muistettaisiin. Merkkipäivä on siksi, että silloin erityisesti muistettaisiin.

Arkipäivä on arkipäivä ja juhlapäivä ihan erilainen. Helppohan se on äitiä muistaa ja lämpimästi ajatella vaikka joka arkipäivä äidin lihapatojen äärellä. Juhlapäivänä on tarkoitus, että äiti saa levätä ja erityinen huomio kiinnittyy merkkihenkilöön, äitiin. En ollenkaan usko, etteikö ehdoton enemmistö ruusuista, kauniista korteista, lahjoista ja kauniista sa-

noista tule ihan aidosti sydäimestä. Ja etteikö enemmistö myös heistä, jotka laittavat äitienpäiväruusuunsa haudalle, ajattele myös kauniilla kaipaushella poisnukkunutta äitiään.

Lasten pienenä tekemät äitienpäiväkortit ovat monen äidin aarteita. Minäkin hellin niitä. Niiden joukosta löytyy ekaluokkalaisten piirros ja ensimmäinen teksti: Minä kukaa monta äidille kerään. Ja Maailman paras äiti – taulu, itse tehty, josta aika on jo lähes näkymättömiin haalistunut värit. Kahdeksanvuotias on tomerasti allekirjoittanut suurin kirjaimin korttiin: Sun poikas Aaro.

Ilon sekaisin kyynelein noita kortteja luen ja mietin mihin kuluivat vuodet. Ja äitienpäivänä tunnen Jumalan siunauksen suurimpana lasteni kautta.

Maire Soiluva

Hartaus sunnuntaiksi 9.5.
4. sunnuntai pääsiäisestä,
äitienpäivä

Olen kahden
maan
kansalainen

Vuonna 1914 philadelphialainen Ann Jarvis esitti papilleen ajatuksen, että olisi hyvä viettää ”kaikkien äitien yhteistä muistopäivää”. Tästä syntyi nopeasti äitienpäiväkäytäntö, joka levisi pian myös Eurooppaan. Suomessa äitienpäivän vietto alkoi 1920 –luvun taitteessa.

Parhaimmillaan äitienpäivä kutsuu perheenjäseniä yhteen. Se kokoaa suvun mummit ja isomummit istahtamaan yhteisen ruokapöydän tai kahvipöydän ääreen. Parhaimmillaan äitienpäivä avaa toisilleen läheisten ihmisten sielut sanomaan ääneen jotakin siitä, mitä äiti lapselle merkitsee. Se houkuttaa osoittamaan pienillä käytännön asioilla sitä, mitä arkinen rakkaus on ihmisten välillä.

Parhaimmillaan äitienpäivässä on myös tilaa puhua siitä, mikä suhteessa ahdistaa, mikä kuluttaa ja lukitsee yhteyden ilon. Voisiko äitienpäivä olla se keväinen sunnuntai, joka houkuttaa sanomaan ääneen niitä asioita, joita usein tapaillaan vasta arkun äärellä: ”Kiitos, äiti, rakkaudestasi, olit tärkeä. Kiitos, että uskalsit olla ihminen, annoit minulle paljon.”

Kirkkovuoden sanoma antaa äitienpäivälle iloisen sävyn: Laulakaa Herralle uusi laulu, iloitkaa ja riemuitkaa, laulakaa ja soittakaa, kohottakaa ylistykseenne Herralle! Tuohon lauluun me liitymme siinä pyhiinvaeltajien saatossa, johon kuulumme kahden maan kansalaisina: ”Edessä reitti tuntematon aukeaa, Herra luvannut on aina kantaa lastaan...Vaikka vaellus on vaivaista, minä jaksan toivoa. Olen kahden maan kansalainen.” Niin kai kokee moni äiti ja moni isä. Kokemuksen liittyy kuka hyvänsä ihminen tämän elämän keskellä: elämä on täynnä yllätyksiä, tulevaisuus ahdistaa, polku on tuntematon. Mutta kasteessa meidät on liitetty Kristuksen matkasaattoon. Kristittynä eläminen on kutsu siihen, että joka päivä muistamme tämän tosiasian.

Keväinen aika pääsiäisen jälkeen on pohjoisen luonnossa vielä alaston. Samalla se on jo täynnä elämää, täynnä iloa ja valoa. Se on täynnä lupausta. Kirkkovuodessa pääsiäisen ilo kuljettaa kohti helluntaita. Jeesus sanoi ristiriitaisissa tunnoissa eläville opetuslapsilleen: Mentyäni pois minä lähetän teille Puolustajan...Kun Totuuden Henki tulee, Hän johtaa teidät tuntemaan koko totuuden.

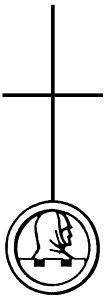
Kahden maan kansalainen on Kristuksen kirkon jäsen, joka elää tässä maailmassa, mutta ei tästä maailmasta.

Kerttu Venäläinen

Kuolleita

Perheutisia

Muistettavaa

Rakkaamme
Veikko Kalervo KOHO

s. 23.9.1923
k. 18.4.2004

Hetkenä illan hiljaisen
tuli luoksesi rauha ikuinen.

Kaivaten
Lapset
Muut sukulaiset ja ystävät

Siunaus toimitettu.
Kiitämme osanotosta.

Viljo Petteri Valtonen

Elisenvaaran alakylästä
täyttää 13.5 2004

80 vuotta

Sisarukset onnittelevat

**Kurkijokiseuran
kevätretki
teatterin merkeissä**

Hämeenlinnan kaupunginteatteri

Bussiaikataulu

6.45 Oripää
7.00 Hirvikoski
7.15 Loimaa, tori
9.00 Helsinki, Kiasma

– Vampulan kirjastossa on **Raili Poutasen akvarellinäyttely** 26.5. asti tiist. ja torst. klo 10.00–15.00 sekä keskiv. ja perj. klo 14.00–19.00.

– **Hiitolan Pitäjäseuran kevätkauden viimeinen tarinailta** ti.11.5. klo 18 Tuomarinka. 2 Pori. Vietetään iltaa yhteislaulun merkeissä, laulattajina Tarmo ja "Eva-kot". Kaikki ovat tervetulleita.

– **Loimaan Seudun Karjalaseuran** evakkoralli-kuntokorttien palautus Alille 15.5. mennessä.

– **Rummunsuon Martat** kokoontuvat ti 11.5. klo 18.00 Raili Virtasella . Tervetuloa!

NIMIPÄIVÄT

7.5. pe Helmi, Kastehelmi
8.5. la Heino
9.5 su Timo
10.5 ma Aina, Aini, Aino
11.5 ti Osmo
12.5 ke Lotta
13.5 to Floora, Kukka

Onks tietoo KYSYMYKSET?

1. Mikä säätelee ihmisen kehon eli ruumiin lämpöä?
2. Minkä kaupungin alueella Elias Lönnrot toimi aikanaan piiri lääkärinä?
3. Mikä Taranteli on?
4. Mistä Emmendal-juusto on kotoisin?
5. Minkä kunnan alueella on luonnonnähtävyys Helvetinkolu?
6. Missä kuussa Suomessa vietetään Ruotsalaisuuden päivää?
7. Missä Lapin kunnassa on Saamelais-enenmistö?
8. Missä "Taata" Sillanpää on syntynyt?
9. Mikä on Vaadin?
10. Kuinka monta naiskirkkoherraa Suomessa on ?

MUISTA!
Lahjaksi
**KURKIJOKI-KIRJAT
VIIRIT JA VAAKUNAT**

Kustantaja ja julkaisija: KURKIJOKI-SÄÄTIÖ

Toimitusneuvosto: Kurkijoki-Säätiön hallitus

Toimitus: Päätoimittaja Maire Soiluva
ja kaikki Kurkijokelaisen ystävät

Konttori: Vesikoskenkatu 13 As 21, 32200 Loimaa
Avoimna: Tiistaisin ja perjantaisin klo 9–14
puh. (02) 762 2551
Matkapuh. 050-521 3336

Lakon tai muun ylivoimaisen esteen takia ilmestymättä jääneistä numeroista ei suoriteta korvausta. Lehden vastuu ilmoituksen poisjäämisestä tai julkaisemisesta sattuneesta virheestä rajoittuu enimmillään ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

ILMOITUSHINNAT: (Kaikki ilmoitukset)

Etusivu **60** centtiä/mm

Muut sivut **45** centtiä/mm

Säännöillisistä ja jatkuvista ilmoituksista huomattava alennus. Väri-ilmoitukset sopimuksen mukaan. Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti ei vastaa.

Lehti ilmestyy perjantaisin, mutta vuoden aikana on joitakin kaksoisnumeroita juhlapyhien aikoihin. Painosmäärä 2000 kpl.

TILAUSHINNAT:

vuosi 35 euroa
6 kk 20 euroa
3 kk 12 euroa
Pohjoismaat 39 euroa
Muualle 46 euroa

E-mail:
toimitus@kurkijokelainen.inet.fi
Tilinumero: LSÖP 523900-4897

Sivunvalmistus:
Etusivu Frontpage, Loimaa
Paino: Satakunnan
Painotuote Oy, Kokemäki
ISSN 0782-5668

50 VUOTTA SITTEN...

N:o 16.
Lauantaina
toukokuun
8. p:nä 1954

Aitien päivä

— Tänä päivänä Äiti,
Sinun rakkaudellesi alttarin teen,
ja siihen lasken
minä lapsuusmuistojen seppeleen

Mitä kukkia liekin
elontietilläni,
Kauneimmat Sulta mä sain.
Mitä maailma antoi,
kera antoi se piikkien haavoittavain.

Näin kurkijokelainen runoseppo, runossaan Äiti. Nuoruuden ja miehuuden vuosiin ehtinyt tajuaa täysin säkeiden sisällön. Lapselle, joka vielä saa turvallisena laskea käteensä äidin käteen, on tajunnassaan tietoisuus vasta siitä rakkaudesta, minkä äiti yksin voi antaa; maailma ja sen anti jää vielä ulkopuolelle. Vasta eletyt vuodet kirkastavat useimmille meistä kuvan äidistä täysin selvästi. Tänä äitien päivänä muistamme niitä äitejä, jotka elävät vielä näkyvin huomionosoituksin ja sanoin. Ne äidit, jotka ovat jo lepoon kutsutut saakoot siunaavan sijan lastensa muistojen komeroissa.

Ihanteellisin olisi se elämänasenne, että me jokaisesta elämämme päivästä muodostaisimme sanoin ja teoin äitien päivän, silloin ei katumuksen kyynel vierähtäisi poskelle silloin kun äitimme on jo kutsuttu pois, vaan muisto hänestä olisi lämmin ja sees. Korkein siunatkoon Teitä äidit vaativassa elämäntehtävässänne.

— Sinun sielusi, Äiti,
on tuntenut tuskien syvänteet,
Sinun kätesi hellät
ovat työtä tehneet ja uupuneet.

Tänä päivänä, Äiti,
minun sieluni vilusta värissyt
taas kiittää jaksaa,
ota lapsesi kiitos nyt.

Tapahtumakalenteri
Karjalan Liiton ja sen jäsenseurojen tilaisuuksia vuonna 2004
Tilaisuudet Karjalatalolla Helsingissä ellei toisin mainittu. Karjalan Liitto ry, Käpyläнкуja 1, 00610 Helsinki, puh. 09-7288 170

- 8.5. Matkanjärjestäjäkou-lutus, Kangasala

15.-16.5. Naistoimikunnan koulutus, Viipuri

15.-16.5. Praasniekka, Rautalampi

17.-20.5. Vepsäläiskylät ja vanhauskoiset Äänisen rannoilta Syvärille

20.-23.5. Vienan Karjalan matka, järj. Keuruun Karjalaseura ry
- 21.-23.5. Sortavalan hauta-usmaan kunnostustal-koot

22.-23.5. Hautausmaan hoitomatka Uudellekir-kolle

22.-23.5. Valkovuokko-matka Pälkjärvelle, ks. www.palkjarvi.cjb.net/

24.5. Maastajuoksumesta-ruuskilpailut, Kangasala

Kuva on turvepekkutehdas Elisenvaarassa. Keitähän on kuvassa?
Tiedot kuvasta pyydetään osoitteeseen Kurkijokimuseo, Kojonperäntie 446, 32260 Kojonperä tai puhelimitse 050-4036050 Ulla Clerc tai sähköpostilla ulla_clerc@hotmail.com.

Runopalsta

Äidin muisto

Minun äitini ihana muisto on helmenä sydämessäin vaikk' maailman tutut ja tuulet ne pauhais' mun elämässäin. Nuo neuvot ja ohjeet sulta mun matkallain muisto on ain' nyt poissa oot äiti kulta sun neuvoistas' elämän sain.

Sain ohjeet sun elosi tieltä miten vaellus raskasta on vailla Taivaisen Isän turvaa olet kaikessa voimaton. Miten iäisen aarteen löytäin on helpompi kulkiessain sinun elosi on sinun omas' mutt' yksi on usko vain.

Aili Hellin Kurri kirjasta Karjalan Äiti ja lapsi.

Äitienpäivänä

On äitienpäivä, on sunnuntai ja kiitosten, kukkien vuoro. Kotikoivikossa laulelee jo kevätlintujen mahtava kuoro.
Sua kiitämme oma äitimme koko vuoden huolta taas kannoit Sylin lämpösi, hellän hoivasi Sinä lapsillesi meille annoit.

Kukat , lahjamme äiti annamme Sulle kauniiden kiitosten myötä Sinä rakastit ja uurastit teit , äiti, paljon sä työtä.

Terttu Ketola

ÄITI

Äiti on aina lapselle äiti, vaikka lapsi jo harmaa pää. Äiti aina muistaa lastaan, aika lapsi kulkisi mitä teitä. Äidin rukoukset kauas kantaa. Ne lapselle voimaa, toivoa antaa Äiti on lämmin ja hellä. Äiti mukana meissä aina.

Anna

Anteeksipyyynnön kukkaset

Juhlapäivä äitien nyt tullut on. Viikon muistellen moni ajatellut on aikoja lapsuutensa. Muistaen unohtaneensa lapsena juhlan tään, joskus ärtyissään äkäillen päivää tätä, kun ei äiti auta touhuissa missään. Mutta ehkä nyt kaduttaa kun ei unhoittaa voi ollenkaan, vaan haudalle äidin joka äitienpäivänä vie hän kukkia kuin anteeksipyytään silloista unohdustaan.

Hilkka

Äitini kasvot

Luen kasvojasi kun luet. Vuodet ovat piirtäneet sinuun myötä- ja vastamäkien korkeuskäyrät.

Yritän löytää tiesi lapsuuden iloista vanhuuden viisauteen mutta eksyn ryppyjesi paljouteen jo kyynellaakson luona.

Suupieltesi juonteet sulavat un käännät lehteä, huomaan että se on Johannesta. Seestyyvä ilta pyyhkii otsaltasi vuosien varjot ja muuttaa ne viiruiksi silmäkulmiin.

Elämäsi kartta on valmis vasta kun aurinko laskee.

Eero Toiviainen kirjassaan Suomalai-nen mies ja muita runoja

JATKOA SIVULTA 1

Kurkijoelta Lahteen. Pikku-sisko Leena sekä serkumme Salme Rämänen matkasivat Viljakkalaan koulun opettajan kanssa. Pikkusiskolle piti kirjoittaa useasti. Ikävähän siellä vieraissa tietysti oli ja varmaan nälkäkin, kun eräässä kirjeessä luki, että serkun kanssa leipäveitsestä kiistellessä oli käteen tullut pitkä viiltohaava.

Isä ja äiti sekä vanhin veljeni Valde tulivat evakokuorman ja elukoiden kanssa myöhemmin. He odottivat junakyytiä Parikkalassa monta viikkoa. Yhdessä sitten jatkoimme evakkomatkaa Ylistaroon. Siellä kävin jatkokoulua. Muistan, kun teimme piira-

koita evakkotalossa. Talon poikaa kiinnosti karjalaisen piirakkatalkoot ja hän pyysi maistiaspiirakkaa. Äiti sanoi, että annan vaikkakaksi.

Uuteen kotiin

Joulun aikoihin äiti ja isä kävivät ostamassa Yläneen paikan takaisin ja keväällä muutimme kesähuvilaan vuokralle. Sauna ja talon perustukset oli tehty jo ensimmäisellä evakkoreissulla. Piirustukset oli tosin hukattu matkalla, mutta uudet tehtiin tilalle. Oli se hyvä, kun pääsi vihdoinkin omaan hirsitupaan. Kun saatiin tupa valmiiksi, teki pääskynen avokuiستille pesän. Äiti ei antanut hävittää "siirtolaisen" pesää, vaikka linnut roskasivat ja tahrasivat uu-

Riitta ja Eino Savolainen vuonna 1990.

Riitta ja lapset: vasemmalta Veikko, Kalevi, Pekka ja Kari Savolainen, Marja Huttunen, Riitta keskellä ja Anja Pohjola.

den kuistin lattiaa. Palkaksi linnut lauloivat meille koko kesän.

Kävin Kuralan kartanosta hakemassa ruusun alkuja ja laitoin uuden kodin pihaa kuntoon. Ruusut ja liljat kukkivat kesällä. Uudisraivaajalla kaikki kasvoi hyvin, vaikka maata oli vähän ja isokin perhe sai siitä elantonsa eikä puuttunut mitään. Tuntui siltä, että meillä oli aina johdatus matkassa.

Nuoruusaika rippikouluineen ja rientoineen kului Yläneellä. Iän karttuessa sisarukset lähtivät omille taiboilleen. Minä lähdin Liehtoon avioon, sisko ja nuorempi veli Poriin. Vanhin veli perheineen jäi isän ja äidin kanssa maapaikkaa viljelemään.

Kotiseutumatkat

Tänä vuonna ei lähdetä Kurkijoelle, sillä jalka ei enää kestä pitkän matkan rasituksia. Olen käynyt seitsemän kertaa Kurkijoella ja kaikki oleellinen on jo nähty. Kävimme ensimmäiset matkat Einon kanssa -90-luvun alussa. Silloin oli kirkkokin vielä pystyssä. Näkymät muuttuvat, kun vanhat suomalaiset rakennukset katoavat vähitellen maisemista.

Lapset ovat olleet myös kiinnostuneita sukujuuristaan. Viisi kuudesta on käynyt Kurkijoella ja yksi pojanpoikakin on uskaltanut matkalle. Luonnonmaisemat ja Laatokka rantoihteen ovat saaneet kaikilta hyvät arvot.

Viimekesäisellä matkalla yritimme etsiä kotitalon raunioista muistoksi pientä vaaleansinistä kaakelipalaa

Piirakkatalkoissa Riitta ja lapsenlapset Salla ja Matias

salin uunista. Aarre jäi löytymättä, vaikka kaivoimme tarkkaan savupiipun ympäristöä. Ilmeisesti kaunis kaakeliuuni oli purettu ja siirretty muualle. Vanhassa Kurkijoella otetussa valokuvassa uuni näkyy äidin selän takana. Onneksi on edes muutama kuva säilynyt muistona.

Muutamilta matkoilta on kirjoitettu matkakertomukset lehteen, joten matkojen vaiheet on sitä kautta tiedossa niilläkin, jotka eivät päässeet matkoille mukaan.

Karjalan palautusasiana en ota kantaa. Minulle lapsuuden Karjala on se ainoa ja oikea sellaisena kun sen muistan. Nykysysteemille ei voi muuta kuin päättää pyörittää.

Perinteet ja elämänasenteet

Karjalaisuus merkitsee minulle iloisuutta ja välittömyyttä. Karjalan murrekin on säilynyt ihan luonnostaan.

Virpomisperinnettäkin on ylläpidetty. Omat lapset ovat pieninä virponeet ja lastenlasten virpomisia odottelen aina palmusunnuntaina.

Karjalaiset ovat muovanneet varsinaissuomalaista kyläyhteisöä omilla tavoillaan ja perinteillään. Perheemme juhlissa on aina tarjottu karjalaisia ruokia,

piirakoita ja karjalanpaistia. Muistuu mieleen erään kyläläisen isännän kommentti, kun juhlissa oli tarjolla sienisalaattia: "Emmä maronlakei syö". Kun muille vieraille maistui, niin tämäkin isäntä lopulta maistoi ja siitä lähtien söi "maronlakei".

Karjalanpiirakkatalkoita pidämme silloin tällöin. Keitämme silloin viiden litran kattilallisen puuroa ja leivomme monta tuntia. Maistaisina menee iso pino lämpimiä piirakoita, mutta pakastettavaksikin saadaan paljon. Leipomusten aikana jutellaan ja selvitetään kuulumisia. Raskaimmat talkoot olivat silloin, kun tytärten kanssa teimme piirakoita puolison hautajaisiin. Tunteet olivat niin pinnassa, että välillä itkettiin ja joillekin muistoille naurettiin.

Siirtokarjalaisena on pitänyt sopeutua erilaisiin olosuhteisiin. Karjalaisella luonteenlaadulla varustettuna oli parhaat edellytykset selvittää raskaista evakko- taipaleista. Elämänohjeena on ollut: "Ilo pintaan vaikka sydän märkänis".

Ehkäpä ymmärrämme helpommin myös nykyisiä pakolaisia, jotka ovat joutuneet ilman omaa syytään lähtemään omasta maastaan. On samanlaista kokemuspohjaa taustalla.

Mielipiteitä lehdestä

Kurkijokelaisen luen aina tarkkaan. Etenkin vanhat evakkotarinat kiinnostavat, ketkä vielä muistavat niitä aikoja. Kertojien vähe- tessä vanhat tarinat pikkuhiljaa unohtuvat, ellei niitä kirjoiteta muistiin. Kotiseutumatkoistakin on mukava lukea, mitä kukin on periltä löytänyt. Koulukaveri Arvi Heinosen jutut luen aina, sillä niissä on usein tuttuja henkilöitä.

Terveisiä

Lähetän terveisiä sukulaisille ja ystäville, tutuille ja tuntemattomille kurkijokelaisille. Vanhimmalle veljelleni Valdelle vielä toukokuiset syntymäpäivä- onnittelet koko porukalta. Vieno ja Veikko Roth Kuopiossa jo odottelivat kuulumisia täältä päin.

Vanhat muistelot toivat mieleen vanhan runon kouluajoilta, liekö lausuttu jos- sain juhlassa aikoinaan. Se sopii erityisesti näin äitienpäivän teemaan. Runon myötä toivotamme hyvää äitienpäivää kaikille äideille!

*"Lämmin on paita
liinainenkin
oman äitin ompelema.
Vilu on vaippa villainenkin
vaimon vierahan tekemä."*

Kirjoitti Marja Huttunen

Äitienpäivä

Juhlapäivänä äitienpäivä on verrattain uusi. Sillä ei ole kirkollista taustaa eikä se ole kuulunut talonpojankaan kalenteriin. Se on alkujaan Yhdysvalloista, ja yksityishenkilön aloitteesta syntynyt.

Äitienpäivän perustaja on länsivirginialainen Ann Jarvis (1864-1948). Yksitoista lasta kasvattanut Ann Jarvisin äiti oli eläissään haaveillut päivästä, mikä olisi omistettu kaikille maailman äideille. Äiti kuoli 9.5.1905, mutta äitienpäiväajatus jäi tyttären mieleen. Hän järjesti kahden vuoden kuluttua äitinsä

kuolemasta muistotilaisuuden, alkoi ajaa äitienpäivä- asiaa ja sai pian kannattajia. Jarvisin kotikaupungissa Philadelphiassa vietettiin yleistä äitien muistopäivää v. 1908. Siitä vietto levisi koko Yhdysvaltoihin.

Vuonna 1914 presidentti Wilson teki äitienpäivästä kansallisen juhlapäivän. Ajankohdaksi tuli toukokuun 2. sunnuntai, eli päivä Ann Jarvisin äidin kuolinpäivän tienoilla.

Englantia puhuvat maat omaksuivat äitienpäivän nopeasti. Englannissa oli tunnettu jo 1600-luvulla äitienpäivän "esiäiti", kevät-

talvella juhlittava Mothering Sunday. Maailmalle lähteneet lapset palasivat tuolloin kuulemaan sanaa vanhaan kotikirkkoonsa ja kokoontuivat sen jälkeen lapsuudenkoteihinsa. 1900-luvun alussa tätä tapaa yritettiin elvyttää, mutta äitienpäivä vei voiton.

1910-luvulla äitienpäivää vietettiin ainakin Belgiassa, Ruotsissa, Norjassa, Suomessa ja Sveitsissä. Varsinkin Pelastusarmeija ajoi asiaa Euroopassa.

Kotikasvatusyhdistyksen sihteeri Vilho Reima, joka v. 1910 oli matkalla Yhdysvalloissa, huomasi,

kuinka suosittu sikäläinen äitienpäivä on. Palattuaan hän alkoi kirjoittaa asiasta lehtiin ja painatti jopa lentolehtisiäkin. Äitienpäivää

alettiin viettää Suomessa, ja se vakiintui vuoden 1918 jälkeen. Silloin muistettiin erityisesti sotaleskiä.

Ensimmäiset äitienpäivätilaisuudet olivat tunnelmaltaan vakavia, kristillisiin maallisia ja useimmiten koulujen järjestämiä. Vuoden 1927 jälkeen päivä vakiintui toukokuun toiseksi sunnuntaiksi. Siihen alettiin liittää myös virallista juhlintaa. V. 1941 perustettu Väestöliitto alkoi järjestää äitienpäiväjuhlia, missä vieraili myös tasavallan presidentti. Vuonna 1946 alettiin jakaa ansiotuneille äideille henkilökohtaisia Valkoisen Ruusun ritarikunnan ansiomerkkejä.

Liputuspäiväksi äitienpäivä tuli vuonna 1947. Sota-ajan vaikutuksesta äitienpäivästä tuli Suomes-

sa suosittu ja perhekeskeinen. Niinpä 1950-luvun äitienpäivänvietosta Kustaa Vilkona kirjoitti; miten isä ja lapset nousevat varhain. Äiti saa sänkyyn lahjansa, kukkasensa, korttinsa ja kahviaamiaisensa laulun kera. Kaikki ovat ystävällisiä ja huomaavaisia äitiä kohtaan. Perheissä, joista äiti on kuollut, viedään kukkaset haudalle. Äitiä palvotaan, ja kiitollinen äiti tuntee olonsa miellyttävän korostetuksi.

Kaikille Äideille ja heidän läheisilleen aurinkois- ta äitienpäivää toivottaen

Raili Poutanen

*Lähdeaineisto:
Suuri Perinnekirja*

Lauantaina 24 huhtikuuta kokoontui lähes viisikymmentä Matti Matinpoinen Härmäläisen (1839-1903) jälkipolviin kuuluva vietämään suvun kahdeksatta sukutapaamista. Järjestelyvuorossa oli tällä kertaa Matti Härmäläisen (1869-1945) sukuhaaran jälkipolvi. Tämä Matti oli jo viides Matti Härmäläinen peräkkäin suoraan alenevassa polvessa.

Tapahtuma aloitettiin Ulvilan historiallisessa kirkossa, jossa kuultiin urkumusiikkia ja 1300-1400 luvulta olevan pyhäkön esittely.

Keväisellä kirkkomaalla laskettiin kukkatervehdykset Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä ja järjestävän sukuhaaran esiaidin, vuonna 1954 kuolleen Kristiina Härmäläisen s. Lukka, haudalle. Kynttilät sytytettiin Ulvilaan haudattujen, monien suvun muiden jäsenen muistoksi, sekä muualle haudattujen muistomerkillä. Koskettavat muistosanat esitti Sirkka Liisa Nylander.

Täältä siirryttiin Kirkkotupaan, jossa tervehdysten, halausten ja tunnistamisten jälkeen päästiin aloittamaan varsinainen sukujuhla. Luonnollisesti Karjalaisten laulu kaikui komeasti, olihan säestäjäksi saatu kurkijokelaissukuinen Anne-Mari Kiiski Porista. Hänen säestyksellään sujuivat muutkin musiikki esitykset ja yhteislaulut, kuultiinpa Karjalan

Kunnailla laulun yhteydessä kuuluisan Karjalan käen kukuntaakin, tosin nyt "käkipillistä".

Tervehdyspuheessaan ulvilalainen Jorma Härmä-

Tapahtuman järjestäneen sukuhaaran esivanhempien, Matti Härmäläisen ja Kristiina Härmäläisen, s. Lukka, valokuva, Kristiinan vihkihuivi ja suvun vanha perheraamattu. Valokuvan molemmin puolin asuinpaikkojen, Kurkijoen ja Hiitolan kartat.

KURKIJOEN AROMÄEN HÄRMÄLÄISEN SUKUTAPAHTUMA ULVILASSA

Tapaamiseen osallistuneet suvun jäsenet, kuudes oikealta on sukutoimikunnan puheenjohtaja Inkeri Keinänen.

läinen, tilaisuuden" isäntä", käsitteli lyhyesti evakkomatkaa sukunsa kotitalalta Hiitolan Valtolasta Mustasaaren kautta Ulvilaan, jossa jo hänen poikansa huolehtivat kotitalan isännyydestä.

Läsnäolevien suvun jäsenten lähemmässä esitelyssä viimeistään selvisi vieraampienkin sukusiteiden yhteydet ja todettiin, että kovin ovat laajalle leviittäytyneet Härmäläisen suvun nykyiset jäsenet, aina Japania ja Amerikkaa myöten. Nämä kauimmaisiet eivät tosin voineet saapua tapaamiseen.

Härmäläinen

Maittavan lounaan jälkeen keskityttiin helsinkiläisen Ritva Mynttisen laatimaan erittäin mielenkiintoiseen ja ansiokkaaseen historiikkiin otsikolla; Matti Härmäläisiä viisi sukupolvea peräkkäin suoraan alenevassa polvessa yli 200 vuoden aikana 1733-1945. HÄRMÄLÄINEN-nimi on alkuun ollut niiden esi-isien lisänimi, jotka ovat Härmästä muuttaneet Karjalaan, Savoonja Pohjanmaalle, harvemmin muualle. Maakirjassa v.1637 ei Kurkijoen pogostassa esiinny vielä Härmäläisiä, sen sijaan Tiuralan pogostassa Hiitolassa ja Joukion (Parikkalan) pogostassa heitä jo asui. Karjalassa ja Savossa oli jo 1500-luvulle tultaessa rahvaallakin pysyvät, periytyvät sukunimet Länsi-Suomen käytännöstä poiketen. Etunimi MA TT! eri muodoissaan tunnetaan jo 1300-luvulta.

Kaikki esityksen viiden sukupolven Matti Härmäläiset ovat syntyneet ja asuneet Kurkijoen pitäjässä, ensin Pohjiin ja myöhemmin Aromäen kylissä. Aikaisemmat merkinnät Härmä-

mäläisten suvusta ovat Kurkijoen pitäjän Raholan kylästä. Viimeisin, eli v. 1869 syntynyt Matti Härmäläinen muutti perheineen Hiitolan Valtolaan v. 1919. Perheeseen kuului yhdeksän lasta, joista Härmäläisinä pysyivät koko ikänsä perheen pojat Pekka, Arvi ja Otto, sekä tyttäristä Anna ja Eliisa, avioliiton kautta nimensä ovat muuttaneet Helena Si-

losuo, Lydia Könönen, Aina Ojalainenja Hilja Huuhka. Suuro osa suvun jälkipolvista asuu edelleen Porin seudulla, mutta osa on levittäytynyt myös muualle Etelä- ja Keski-Suomeen.

Historiikin esittivät laatijan sisar Arja Tuomola ja veli Jorma Härmäläinen. Esitystä väritti jokaisen sukupolven Matin ajoittami-

Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä muistosanat esittää Sirkka Liisa Nylander, airueina ovat Juha Härmäläinen ja Elina Tuomola.

nen Suomen historian tärkeimpiin tapahtumiin.

Keinänen jatkaa

Varsinaisessa sukukokouksessa valittiin sukutoimikunnan puheenjohtajaksi edelleen Inkeri Keinänen ja sihteeriksi Anja Härmäläinen. Lisäksi toimikuntaan kuuluu edustaja kustakin sukuhaarasta. Kokouksessa hyväksyttiin sukutoimikunnan toiminta ja suunniteltiin tulevaa. Valittiin mm. omat sukuvirret: Soi kunniaksi Luojan ja Kiitos sulle Jumalani. Tutkitaan mahdollisuutta pitää seuraava sukutapaaminen suvun juurilla, Kurkijoella, jo vuoden 2006 kesällä. Tilaisuudesta lähetettiin myös kukkatervehdykset suvun vanhimille, Eliisa Härmäläiselle Poriin, Sylvia Jaakolalle Loimaalle ja Hilja Huuhkalle Poriin.

Lopuksi kokoonnuttii yhteiseen valokuvaan ja nautittiin makoisat kakku-kahvit. Tilaisuuden juontaja Keijo Huuhka kiitti tapahtuman järjestäjiä ja mukana olleita vieraita miellyttävästä ja sukua lähentävästä yhdessäolosta. päätökseksi laulettiin yhteisesti Satakuntalaisten Laulu.

Tapahtumassa oli näytteillä järjestävän sukuhaaran käsitöitä jopa viideltä sukupolvelta, sekä vanhoja valokuvia, mutta tärkeintä lienee ollut" haastaminen -muistat Sie".

Muistioksi koonnut
Keijo Huuhka

J. V. SNELLMANIN PÄIVÄ

Suomalaisuuden päivä 12.5.

J.V. Snellmanin päivää vietetään Johan Vilhelm Snellmanin (1806-1881) syntymäpäivän muistoksi. Jo elinaikanaan häntä pidettiin suurmiehenä, jolle ylioppilaat kävivät Vilhelmin päivänä laulutervehdyksellä. Vuonna 1906, jolloin oli kulunut 100 vuotta hänen syntymästään, vietettiin koko maassa suuria kansanjuhla. Helsingissä pidetyssä pääjuhlassa perustettiin Suo-

malaisuuden Liitto .

Vuonna 1978 päivä sai lisämääreen "suomalaisuuden päivä".

J.V. Snellman komeili aikoinaan ensin 5000 mk:n ja sitten 100 mk:n seteleissä.

Miten Snellman herätti suomalaisuuden?

Johan Vilhelm Snellman syntyi 12.5.1806 merikapteenin perheeseen Tukholmassa. Hänen vanhemmat olivat kotoisin Pohjanmaalta. Kun Johan Vilhelm oli 7-vuotias, muutti perhe takai-

sin Suomeen. Snellman kävi koulua Oulussa ja kirjoittautui v. 1822 Turun akatemiaan saman aikaisesti Runebergin ja Lönnroten kanssa. Hän väitteli tohtoriksi, sai dosentuurin, joutui ankariin riitoihin yliopiston hallinnon kanssa, karkotettiin yliopistolta liian vapaamielisten mielipiteidensä vuoksi, lähti Tukholmaan ja julkaisi siellä tieteellisen päätyönsä, Valtio-oppi (v. 1842).

Teoksessaan Snellman esitti, että valtion ydin on kansallishenki. Hänen mu-

kaansa Suomen kansan oli herättävä valtiolliseen ja sivistykselliseen tietoisuuteen tai se on tuhon oma. Käytännössä hän vaati, että suomen kieli oli kohotettava sivistyskieleksi, Suomen valtion olisi itsenäistytävä ja ruotsia puhuvan sivistyneistön olisi suomalaistuttavan.

Muutettuaan Kuopioon Snellman toimi sekä opettajana että toimittajana. Uudistusintoisena hän ryhtyi v. 1844 julkaisemaan kahta viikkolehteä. suomenkielistä Maamiehen Ystävää ja Saimaa, joka saavutti tärkeän aseman sivistys- ja valtiolämässä.

Snellman kehotti kirjai-

tuksillaan puuttumaan yhteiskunnallisiin epäkohtiin, kehittämään opetusaloja ja elinkeinoja sekä parantamaan köyhien ja naisten asemaa. Tämä ärsytti virkamiehiä ja Saima lakkautettiin.

Vuonna 1850 Snellman palasi takaisin Helsinkiin. Keisari ja kenraalikuvernööri olivat vaihtuneet. Hänet otettiin taas yliopistoon, nimitettiin siveysopin ja tieteen järjestelmän professoriksi ja kutsuttiin v. 1863 senaattiin valtiovarain toimuskunnan päälliköksi. Senaattorina Snellman pysyi ajamaan hänelle tärkeitä asioita.

Tavatessaan Aleksanteri II:n Parolassa kesällä 1863 Snellman vaikutti ratkaisevasti siihen, että saatiin kieliasetus, jolla suomen kielestä tuli tasa-arvoinen ruotsin rinnalla. Lisäksi hän sai aikaan, että Suomi sai oman markan vuonna 1865. Hänet aateloitiin vuonna 1866.

J.V. Snellmanin suomalaisuusinnostus oli mielenkiintoista sikäli, että ruotsinkielisenä hän itse kirjoitti lähes kaikki tekstinsä ruotsiksi. Hänellä oli taito saada asiat liikkeelle ja päämääriinsä hän ponnisteli sitkeästi.

Raili Poutanen

Lähdeaineisto:
Fokus Suuri Perinnekirja

Rajamaamaisemat tutkitaan

Muistatko kotimaiset? Kotipitäjäsi, kotiseutusi maisemat?

Sitten sinä voit olla etsimämme henkilö. Nyt kaivataan nimittäin ihmisiä, jotka vielä muistaisivat ja osaisivat kuvailla rajamaiden maisemat.

Porin yliopistokeskuksessa toimivassa Turun yliopiston kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksen maisemantutki-

muksen oppiaineessa käynnistyy vuoden 2004 alussa kaksi kolmivuotista tutkimushanketta. Ensimmäinen on Emil Aaltosen säätiön rahoittama Menneisyyden politiikka (190.000 euroa) ja toinen Suomen Akatemian Muuttuva Venäjä -tutkimusohjelman rahoittama R a j a m a a m a i s e m a t (206.370 euroa). Jälkimmäinen hanke on kansainvälinen. Kummankin hank-

keen vetäjänä toimii maisemantutkimuksen ma professori Maunu Häyrynen. Hankkeiden kotimainen työllistävä vaikutus on yhteensä 9,5 henkilötyövuotta.

Menneisyyden politiikka -hanke tutkii suomalaisen kulttuuriperinnön ja kulttuuriperintöinstituutioiden viime sotien jälkeistä uudelleenmuotoutumista. Kulttuuriperinnöllä on ollut historiallisesti tärkeä osuus kansallisten identiteettien tuottamisessa. Suomessa keskushallinnolla ja virallisilla instituutioilla on ollut kulttuuriperinnön määrittelyssä poikkeuksellisen vahva asema, ja tutkimushanke tarkastelee niiden mukautumista ja uudelleensuuntautumista sotienjälkeisessä muuttuneessa tilanteessa, jossa myös suhde kansalliseen menneisyyteen oli arvioitava uudelleen.

Hankkeessa tutkitaan neljää kulttuuriperinnön tuottamisen tasoa: valtionhallintoa, akateemisia tieteenaloja, kulttuuriperinnön ammattilaisia sekä puolivirallisia toimijoita. Hanke on luonteeltaan monitieteinen ja siinä työskentelevät tutkijoina arkeologi Derek Fewster, taidehistorioitsija Leena Valkeapää, arkkitehti Netta Böök sekä maantieteilijä Pasi Korho-

nen, jälkimmäiset kaksi väitöskirjantekijöinä.

Rajamaamaisemat -hanke tutkii rajamaamaisemien keskinäistä eriytymistä aikaansaavia tekijöitä. Rajamaamaisemaa tarkastellaan kulttuurisen identiteetin kantajana ja huolenpitoa kaipaavana resurssina. Mielenkiinnon kohteena on, miten rajaseudun historiallisissa oloissa maantieteellisesti samankaltaisista ympäristöistä on kehittynyt erilaisia maisematyyppejä sekä miten näiden maisemien erityisluonne tulisi ottaa huomioon hallinnossa, maankäytön suojelussa sekä maisemansuojelussa ja -hoidossa. Erilliset osatutkimukset toteutetaan Suomen, Venäjän ja Viron välisten rajojen tuntumassa sijaitsevilla kohdealueilla.

Tutkimus analysoi maiseman muutosta suhteessa alueiden etniseen, kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen kehitykseen sekä maiseman symbolisia ulottuvuuksia, identiteettiominaisuuksia ja maisemamielikuvia. Tutkimuskohteet sijaitsevat Suomen, Venäjän ja Viron raja-alueilla Keski-Karjalasta Kannaksen, Pietarin, Kohtla-Järven ja Tarton kautta Pihkovaan. Kohteet muodostavat historiallisesti ja kulttuurisesti yhteenkietoutuneita aluekokonaisuuksia.

Turun yliopiston maisemantutkimuksen oppiaineen, Pietarin yliopiston ja Tarton yliopiston maantieteen laitosten sekä Pihkovan Volny-instituutin yhdessä muodostamaan tutkimusryhmään kuuluu mais-

emantutkijoita, maantieteilijöitä, aluetutkijoita, suunnittelijoita ja yhteiskuntatieteilijöitä. Tutkimuksen suorittamisesta vastaa Turun yliopiston koordinoima ydinryhmä, johon kuuluvat Häyrysen lisäksi Grigori Isatschenko Pietarin yliopistosta, Hannes Palang Tarton yliopistosta ja Sergei Kuldin Volny-instituutista. Turun yliopistolle tulee hankkeeseen yksi tutkija ja yksi tutkimusapulainen, muiden yliopistojen henkilöstömäärä hankkeessa on yhteensä kahdeksan henkeä. Hankkeessa on kaikkiaan neljä jatko-opiskelijaa.

Lisätietoja hankkeista antaa Maunu Häyrynen, p. 02-626 2882 / 040-864 9476 tai maunu.hayrynen@utu.fi.

Suomalaiset metsäyhtiöt aikovat ostaa omaa maataan

Hankkeella oikeudellisia ja moraalisia ongelmia

Lasse Koskinen Aluepalautus ry. Venäjän metsälainsäädäntö uudistuu. Lähitulevaisuudessa suomalaisilla metsäyhtiöllä on mahdollisuus ostaa tuotantometsää Venäjältä.

Maaseudun Tulevaisuus-lehti kertoi asiasta äskettäin. Tähän asti metsäyhtiöt ovat voineet ostaa vain puutavaraa ja vuokrata metsää hakkuutarkoituksiin. Nyt näyttää siis aukeavan mah-

dollisuus itse metsämaan omistukseen. Virallisesti metsäyhtiöt vielä epäroivät. Niiden innostumista hidastaa Venäjän epävakaus ja investointisuojausten puuttuminen.

Ostomahdollisuuden sisältyy myös moraalinen ongelma, mikäli yhtiöt aikovat ostaa metsämaata pakoluovutetusta Karjalasta. Yhtiöt ostavat silloin suomalaisten omaa maata, jol-

la on rekisteröintitietojen mukainen suomalainen omistaja, vaikka metsät ovatkin vielä Neuvostoliiton miehitystä jatkavan Venäjän hallussa. Yhtiöt joutuivat ehkä ostamaan myös ennen sotaa hallussaan ollutta maata.

Tätä metsäyhtiöiden hyödyntämää maata on puolustettu suomalaisella verellä ja suomalaisia sotavainajia lepää edelleen suo-

malaismetsissä, vaikka osa onkin saatettu nyky-Suomen multiin.

Kansainvälisten YK-suositusten mukaan suomalaisten tilanomistajien omistusoikeus ei ole lakanut Venäjän hallussaan pitämiin metsämaihin.

Venäjän omistusoikeus on kansainvälisesti laitton eikä Pariisin rauhansopimus ole tuonut muutosta omistusoikeuteen. Lisäksi

Pariisin rauhansopimus on käytännössä lakkautettu aluepalautusta lukuunottamatta.

Sotien jälkeen Suomen valtion omille siirtokansalaisilleen maksamat omaisuuskorvaukset kattoivat vain noin kolmanneksen menetetyn omaisuuden arvosta eikä suomalaisomistajien rekisteröityjä oikeuksia lakkautettu.

Orimattilassa salin täydeltä yleisöä palautustilaisuudessa

Aluepalautus ry. järjesti 22.4. illalla Orimattilassa Suomen alueiden palautusta käsitelleen yleisötilaisuuden, jonne kertyi salin täydeltä yleisöä, eli noin 60 henkilöä.

Tilaisuuden alustajista Lasse Koskinen keskittyi palautuksen asenne-esteisiin, Reino Paju selvitti laajasti Karjalan palautuksen taloudellisia laskelmia, Eero Painilainen Karjalan metsien tilannetta ja Suomen valtion omistussuhteita v. 1939 ja lopuksi Jussi Liikonen kertoi Karjalan suomalaistilojen hakumenettelystä ja Aluepalautus ry:n toiminnasta.

Aluepalautus ry:n halli-

tuksen jäsen Olavi Jaatinen esitteli tilataulua, jonka prototyyppi on valmistunut. Tauluja saa tilata Aluepalautus ry:ltä. Metallikehyksiseen ja vartiseen tauluun merkitään pakoluovutetulla alueella olevan tilan omistajatiedot ennen sotaa suomeksi ja venäjäksi. Omistaja voi pystyttää taulun sukunsa maille pakoluovutetulle alueelle.

Yleisökysymykset ja puheenvuorot käsittelevät mm. Koiviston ja Uuraan öljysatamia, poliittista palautustilannetta, EU-vaaleja, presidentti Mauno Koiviston menettelyä palautuksen osalta jne.

Paikalla oli Orimattilan

Sanomien, Etelä-Suomen Sanomien, Karjala-lehden ja YLE:n radiotoimittajat. Radio tekee tunnin ohjelmaa YLE1:n radiokanavalle. Lähetys esitetään heinäkuun alkupuolella. Orimattilasta tulee välähdys ohjelmaan.

Aluepalautus ry. sai lisää jäseniä ja Karjalan suomalaistilojen hakijoita Orimattilassa. Seuraava Suomen alueet takaisin -tilaisuus on Salossa 15.5.

Tilatauluja saa tilata Aluepalautus ry:n hallituksen jäseneltä Olavi Jaatista puh. (09) 871 0142. Taulun hinta on 40,-. Taulut valmistetaan erissä.

Kuvassa keskellä on lahtelainen Kala-Kurki Hannu O. Nenonen ja radiotoimittajan vieressä on kurkijokelainen, Orimattilassa esitelmöinyt Reino Paju Naantalista.

HIITOLAISET RY 50-VUOTTA

Yhdistyksen perustaminen juontaa Helsinkiin opiskelemaan tulleiden hiitolaiden nuorten tavatessa Viipurilaisessa osakunnassa. Siitä lähtien on toiminta sisältänyt tarinailtoja, kesä- ja joulujuhlia, retkiä erikohteisiin, pitäjäjuhliin ym.

Alkuaikoina kokoontumispaikat vaihtelivat eri puolilla kaupunkia. Karjalatalon valmistuttua se vaihtui kokoontumispaikaksi. Vuosien varrella on harastettu yhteistoimintaa naapuripitäjien yhdistysten kanssa, joka perinne jatkuu yhä.

Yhdistyksen jäsenmäärä

on vaihdellut vuo sien myötä, tämän hetkinen jäsenmäärä lienee 140, jotka asuvat 30 kunnan alueella.

Pääkaupunkiseudulla on paljonkin hiitolaisjuurisia, mutta yhdistyksen listoille ei kaikki tietenkään koskaan päädy. Tietysti karjalais-hiitolainen kulttuuri ja perinnetietouden tallentamisen sekä siirtämisen vuoksi olisi toivottavaa, että kaikki olisimme edes kannatusjäseniä.

JUURTEN ETSINTÄÄ

Syksyllä 2002 Hiitolaiset liittyivät omalta osaltaan Karjalan Liiton aloitta-

Juhlayleisöä.

maan "Juuret tutuksi" kampanjaan. Kampanjan tarkoituksena oli saada tietoa siirretyksi jälkipolville. Esitettyn kutsuun vastasi jaloinsalintäysi joukko, jolle vanhemmat kertoivat Hiitolan tapahtumista, luonnosta,

maisemista sekä elämästä siellä.

Keväällä 2003 järjestetyssä tilaisuudessa valotettiin näkymiä aiheesta "Hiitola tänään". Toisena aiheena tilaisuudessa oli valmistella matkaa Hiitolaan, joka toteutettiin kesäkuussa. Matkalla oli useita nuoria ensiviisiillä juurillaan. Mukana eri puolilta pitäjää olleiden vanhempien opastuksessa tuli paikoista oikeaa tietoa. Syksyllä järjestetty matkan "purkutilaisuus" selvitti vielä monia mieltä askarruttavia asioita. Yleinen mielipide oli, että kesäretki täytyy uusien tulevaisuudessa.

Yhdistyksen jäsenrekisteriä silmäillessä tulee vain yhteen johtopäätökseen, kampanjointi on onnistunut, jäsenistön keski-ikä on laskenut. Ja se on tule-

vaa toimintaa ajatellen erittäin hyvä, ei vain yhdistyksen vaan myös nuorten jotka näin saavat oikeaa tietoa juuristaan.

Karjalatalon juhlasaliin 14.3.2004 kokoontuivat hiitolaiset ystävineen toivotti puheenjohtaja Veijo Lankinen tervetulleeksi, musiikkimiehen ottein, vanhan lehmänkellon soitolla.

Hartaan hetken tarjosivat meille Sirkka Pöysti, puhe ja Marjasisko Varha-Lankinen laulu, säestäjänä Kira-Mia Lankinen piano.

Musiikin pariin vei pirteästi esiintynyt Pihlajakuo- ro, johtajanaan Marjasisko Varha-Lankinen.

Lausuntaa esitti Margit Räsänen.

Juhlapuheessaan Karjal- lan Liiton vs toiminnanjohtaja Hannu Kilpeläinen, juuriltaan Kilpolasta, selvitti uudempaa tutkimusaineistoa Hiitola (Hiisi) nimen merkityksestä ja tar- koituksesta.

Perinteikästä kannelta soitteli Anna-Karin Korhonen.

Yhdistyksen historiikki ei ollut kahden kauppa, Sirkka-Liisa Nylander ja Eeva Liikanen, vaan "tenttijäksi" oli tullut Kirsti Seppälä.

Yhteisesti laulettuun Hiitolan laulun jälkeen oli palkitsemiset vuorossa, jakajana Hannu Kilpeläinen.

Karjalan liiton ansiomerkkejä saivat: Kerttu Liisa Heino ja Eeva Liikanen hopeisen sekä Sirkka Pöysti, Marja Toivonen ja Riitta Veijalainen pronssisen.

Harrastusmerkillä merkittiin: Tiina Laaksonen, Veijo Lankinen, Margit Räsänen, Kirsti Seppälä, Marjasisko Varha-Lankinen ja Jouni Veijalainen.

Päätössanoissaan Kauko Veijalainen muistutti nuoria juuristaan ja kehoitti heitä kaikkia käymään henkilökohtaisesti katsomassa kuinka kaunis Hiitola on.

KV

Veijo Lankinen, Sirkka-Liisa Nylander, Hannu Kilpeläinen, Marja Toivonen.

KÄYNTI HIJENVUORELLA

En tiedä kuinka oikeaoppisesti nimi pitäisi kirjoittaa Hiiden, Hiijen, vaiko vapaa- muotoisesti, kuten meillä Hiitolassa oli otsikon mukaisesti tapa sanoa? Usein olen lukenut kirjoituksia Hiitolan Linnanvuoresta, se on lähes kaikilla kotiseutumatkailijoille tuttu näkymä keskustassa ja siellä sodan aikana oli ilmatorjunta tykit, joten jo nimenäkin se on tullut tutuksi. Toki Hiitolassakin oli useita muitakin isoja mäkiä, Pukinniemessäkin Ruskeavuori, jonka huipulta näkyi kolman kirkkoraunio ja sitten tämä kyseinen Hiijenvuori. Siitä

kansansuussa on kiertänyt monia tarinoita ja kertomuksia. Joskus on kuultu seudun suurista metsistä, joka kyllä pitää paikkansa, joskus puhutaan sen olevan vailla asutusta ja kulttuuria. Joskus joku on väittänyt asutustakin olleen aikojen alusta asti. Tätä tukee monet kaivausten löydöt

Hiijenvuori sijaitsee Laatokan rantamaisemassa, kiertäen Pekonlahtea. Siellä ennen sotia oli mahtava A. Ahlströmin sahalaite, joka työllisti loistoaikoi- naan noin viitisensataa työläistä erikohteissa. Ahlström oli kuin "Hiitolan Pöso", kovanluokan liikemiehiä molemmat. Itse uskoisin Hiitolan ja Kurkojoen olleen aikojenlussa hyvin vauraan kulttuurikohteen ja asutuksensa mukaisen?

Kurkijoeltakin on löytynyt hopeinen kaulariipus, joka on varmasti koristanut vauraan emännän kaulaa

joskus? Hiitolan Kavonsalmelta, joka on sukuni alkukoti ennen Mauri Lankisen omistusta, sieltä on löytynyt pronssinen rintakoru, jota säilytetään museossa. Maurin ystävällisellä avul- la sain minäkin jäljennöksen korusta, jonka hänen taiteilija sukulaisensa valoi seminaarityönään. Kiitos Maurille ja taiteilijalle. Tässä korussa henki minulle esivanhempieni kulttuuriperimä. Hiisi paikkoja on Hiitolassakin useita, mutta se onkin jo toinen tarina.

Olimme kotiseutumatkalla majoitettuna tuohon Hiijevuore alapuolelle Pekonlahden majapaikkaan, joka oli "Vennäiks" kyhätty Ahlströmin sahan perustuksi. Koska ilta oli kaunis ja mieli teki nähdä "korkeammalta" Laatokkaa ja noita kuuluisia metsiä niin lähdimme kiipeämään vuorelle. Toisinpaikoin vuori on jyrkkäseinäinen,

jossa paikalliset nuoret harjoittelivat vuoristokiipeilyä. Me tosin katsoimme "hel- pointareittia", mutta siinäkin tuli seinä eteen. Oli kuitenkin hyvä istahtaa ja suunnitella etenemistä loivemmasta kohdasta. Kuljimme eteen vasemmalle, jossa kasvoi jo vähän puita- kin. Niistä sai kiinni kun konttasimme ylöspäin. Huipulle on päästävää, oli jokaisen päätös ja sinne pääsim- mekin 12.5.1992. Se oli sitä Karjalaa, josta olin uneksinnut pitkät vuosikymmenet. Koivut pikkulehdissään, vuokkoja joka askelmalla, hyvinkin korkealla missä vähänkin oli multaa, useamman käenkukunta, heinäsiirkojen sirtys alempana Laatokanrannassa ja mitkä näkymät Laatokalle. Tuo tunne karkoitti väsymyksenkin. Istuimme hetken "huipulla" ennenkuin ryhdyimme suunnittelemaan laskeutumista "hoteliin". Loivempi reitti löytyi- kin vaikka matkaa kertyi runsaammin. Retki Hiije- vuorelle oli vaivan arvoinen.

Aino Koppi
Noormarkku

Takana veljeni Veikko Ijäs, oikealla vaimonsa Martta keskellä siskoni Tilda Sinisalo ja kuvan lähettäjä Aino Koppi. Martta katsoo kuinka monta miehenmittaa on huipulle kallon suoraa seinämää!

Järjestöseminaarissa palkittiin ansioituneita

Karjalan Liiton sääntömääräisessä järjestöseminaarissa jaettiin kultaiset ansiomerkit ja palkittiin kaksi tutkijaa Pro Karelia – ansiomerkillä.

Seminaarissa kultaisen ansiomerkin sai 17 seuraaktiivia. Ansiomerkin saivat Osmo Ahokas, Raija Hietanen, Toivo Hienonen, Rauno Hämäläinen, Tuula Hämäläinen, Helka Juonen, Unto Kortelainen, Ritva Myllynen, Kaija Nissinen, Martti Nuikka, Riitta Orava, Paula Penttilä, Lilja Slant, Jouko Vakkilainen, Milja Valli, Ensio Vanhanen ja yksi henkilö, joka saa merkin myöhemmin. Lisäksi palkittiin Pro Karelia – ansiomerkillä professorit Pekka Laaksonen ja Matti Saarnisto.

Lisäksi liitto otti vastaan kolme pöytästandaaria, jotka lahjoittivat Seinäjoen Seudun Karjalaseura, Hietasen sukuseura ja Meron sukuseura. Lisäksi urheilu-suorituksista palkittiin seuroja ja piirejä seuraavasti:

Karjalan maljan v. 2003 A-sarjassa (jäseniä yli 200) voitti Nurmijärven Karjalaseura ry, 205 pistettä, B-sarjan (jäseniä 200 tai alle)

Lammin Karjalaseura ry, 63 pistettä, Harlun maljan 2003 voitti Uudenmaan karjalaisseurojen piiri 532 pisteellä, Evakkorallin voitti Rovaniemen Seudun Karjalaseura ry 21855 pisteellä sekä evakkorallin piirin palkinnon Karjalaisseurojen Pohjolan piiri, yhteispistemäärällä 41713. Toimintakilpailujen parhaat palkitaan tänä vuonna kesäjuhilla lauantai-iltana 19.6. konserttitanssiisten yhteydessä.

Muussa seminaariohjelmassa liiton puheenjohtaja Laukkanen kertoi liiton kuulumiset ja kokosi yhteen edellisen päivän Karjala-seminaarin antia. Laukkanen muistutti karjalaisen kulttuurin ylläpitämisen tärkeydestä toiminnan kulmakivenä. Tavoitteena on esimerkiksi saada Karjalaisuuden päivä Kalevalan päivän yhteyteen ja viralliseksi liputuspäiväksi.

Seminaarissa piti esitelmän Pro Karelia –palkittu Matti Saarnisto aiheesta Karjalan luonto ja sen tämän hetken tutkimuksesta. 60 vuotta toisesta evakkoonlähdestä –muistovuoden liittyen dosentti Silvo

Hietanen taustoitti aihetta teemalla Sulautumisen ehdot – 60 vuotta jäähyväisistä Karjalalle. Seminaarin päätteeksi Ensio Larema Joensuusta toivotti karjalaiset tervetulleeksi Joensuun kesäjuhliin

Pro Carelia -merkit kahdelle tutkijalle

Pro Carelia –ansiomerki on liiton korkein huomionosoitus karjalaisuuden hyväksi toimimisesta liiton järjestökentän ulkopuolisille. Tällä kertaa Pro Carelian saavat professori Matti Saarnisto ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkiston johtaja Pekka Laaksonen.

Matti Saarnisto on Geologian tutkimuskeskuksen professori ja Suomalaisen Tiedekatemian pääsihteerin. Hän on tutkinut jääkauden ajan geologiaa luovutuksessa Karjalassa, Äänisen alueella ja Vienan Karjalassa ja Kuolan niemimaalla. Hän on tutkinut jo vuosikymmenien ajan Saimaan järvalueen jääkauden jälkeistä kehitystä ja Laatokan rannansiirtymistä. Viimeisen kymmenen vuoden aikana hänen tutkimusaihe-

aan 110 erilaista tilaisuutta viime vuonna.

Avauspuheenvuorossaan liiton puheenjohtaja Markku Laukkanen mainitsi, että liitossa järjestettiin erittäin korkeatasoisia tapahtumia ja kaikilla tapahtumilla on suuri merkitys sille, millainen kuva liitosta syntyy. Tällä tavalla myönteinen ilmapiiri suomalaisessa yhteiskunnassa karjalaisuutta kohtaan lisääntyy.

Liiton talous on ollut vakaa ja valtionapu on säilynyt

Elisenvaaran Martat kahvittavat

tänään toimistolla klo 10-14. Hannele ja Alli toivottavat tervetulleeksi! Tule samalla katsomaan Anita Heinosen Kurkijoki-aiheisia töitä.

Anita Heinonen tarjoaa taidenäyttelykahvit ensi perjantaina!

Kurkijokelaisen toimisto on avoinna aina **tiistaisin ja perjantaisin klo 9-14** eli paikallisesti katsoen toripäivinä.

TERVETULOA KURKIJOKELAISEEN,
Vesikoskenkatu 13 as 21, sisäänkäynti porttikongista.

Karjala-myymälä

Erikoisliike Karjalasta ja karjalaisuudesta kiinnostuneille

Helsingin myymälä, Kasarmikatu 16

Kauppakatu 41, 53100 Lappeenranta
• Puh. (05) 541 4650, fax (05) 541 4651
• sähköposti: karjaja@myymala.inet.fi
• www.karjala-myymala.fi

Asianajaja

ASIANAJAJA
on asianajajaluetteloon hyväksytty lakimies, jolla on säädetty kokemus ja taito. Asianajajan toimintaa valvovat Asianajajaliitto ja oikeuskansleri. Asianajotoimistot hoitavat myös maksuttomia oikeudenkäyntejä ja oikeusturva-asioita.

Asianajotoimisto HEIKKI RANTANEN

Varatuomari
Julkinen kaupanvahvistaja
Kauppakatu 9-11 B, Loimaa
p. (02) 762 2888, fax 762 2313
heikki.rantanen@kolumbus.fi

Asianajotoimisto JARI HEIKMAN OY

Varatuomari Jari Heikman
varatuomari Kaarina Nylamo
oik.yo Tiina Tähtinen
Turuntie 8-14, II krs. Loimaa,
puh. (02) 762 4400, fax 762 1301
jari.heikman@aatsto.inet.fi
www.heikman.com

MUSIIKKIVÄEN PALVELUPAIKKA

LOIMAAN MUSIIKKI

Puh. 7622 950,
Oikokatu 3
Avoinn: ma-pe 10-17.30 la 10-14.00

Karjalan Liitolla korkeatasoiset kulttuuri-tapahtumat

Lauantaina 3.4. pidetyssä Karjalan Liiton liittovaltuuston kokouksessa hyväksyttiin esitys liiton toimintakertomukseksi sekä vahvistettiin tilinpäätös ja myönnet-

tiin vuoden 2003 toiminnasta ja tilinpäätöksestä vastuuvapaus tilivelvollisille.

Viime vuosi oli liitossa vahvasti koulutuspainotteinen vuosi ja toiminnankehittäminen ja aluevastaavaverkoston vakiinnuttaminen olivat vuoden tärkeimpiä tehtäviä. Myös Viipurin ja Pietarin juhlavuodet näkyivät liiton toiminnassa, esimerkiksi matkojen ja luentojen muodossa. Vuoden ohjelmassa oli runsaasti kulttuuritapahtumia. Liitto järjesti kaikki-

Tarjoukset voimassa: perjantaina 37.5.2004

Sunnuntaina hemmotellaan Äitiä!

Paulig Juhla Mokka kahvi 500 g (3,38 kg) **169** pkt

HK Lihemestarin Porsaan sisäfilee n. 650 g **995** kg

Snellman Naudan paistijauheliha 400 g (4,98 kg) **199** rasia

JärviSuomen Keitto- tai Palvikinkku 300 g (9,17 kg) **275** pkt

Frödinge pakastekakut 450-565 g (8,76-11,00 kg) **495** pkt

Suomalainen Kuha file **1090** kg

Lapin Kulta III 12-pack (2,90 l) 8,75 + 1,20 pantit **995** 12-pack

TUORE-TORILTAMME Suomalainen ruukkusalaatti **059** kpl

Äidille

Lily Sweet ja Pastel parfyymit (238,03 l) **1190**

Saunaharja ja sydänpesin **890** pkt

Alko 762 2062

nonstop parturi 040-765 7028

LOIMAN

Alho 762 4432

LOP. Kultapiste 763 2150

Olga 762 1413

Olga 763 68520

SPAR LOIMAA
Kauppias Sami Toivonen
puh. (02) 763 6850
ma - pe 7-21, la 7-18

Ruokakauppa Sinun makuusi

SPAR

KukkaBox

Puh. 762 2669

Vastapäätä Loimaan Aluesairaalaa

Erikoishammasteknikko

MARKO ROSENDAHL

Vastaanotto Heimolinnankatu 14 Loimaa

Ajanvaraus puh. (02) 763 1179

HAUTAKIVET

Vuodesta 1921 luotettava ja yksilöllistä palvelua

LOIMAAN KIVI
PUHELIN (02) 760 511

Haapasen Hautaustoimisto

TÄYDELLINEN HAUTAUSPALVELU
Puh. 762 2700 ja 762 2857

Heimolinnankatu 16, 32200 Loimaa

Liikeajan jälkeen Reunanen puh. 762 2700
Matkap. 0500 531 814, 050 561 0547